

ЄВРОПЕЙСЬКА СТРАТЕГІЯ У СФЕРІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ: ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД **Белан Владислав Юрійович,**

*Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ,
vladyslavbelan91@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7015-6508*

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. у Європі розроблено і затверджено низку документів і процедур, які по-новому визначають цілі, завдання і стратегії розвитку європейської освіти в ХХІ ст., включаючи різні її ланки, зокрема, педагогічну освіту. Одним із пріоритетних напрямів європейської стратегії у сфері педагогічної освіти є підготовка вчителів професійної освіти, яка здійснюється у закладах вищої освіти, і загальний стан якої оцінюється експертами як «мозаїка», тобто педагогічні кадри професійної освіти і навчання у країнах ЄС мають різний статус, звання, значні відмінності в підготовці тощо [1].

З прийняттям нової комплексної стратегії розвитку ЄС «Європа 2020» і, відповідно, програми «Освіта та професійна підготовка 2020» (Education and Training 2020 – ET 2020), порядок денний модернізації вищої освіти було продовжено, що знайшло відображення в таких документах: «Підтримка економічного розвитку та створення нових робочих місць: програма модернізації європейських систем вищої освіти» (Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems), 2011 р.; «Переосмислення освіти: інвестування у професійні навички з метою забезпечення кращих соціально-економічних результатів» (Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes), 2012 р.; «Нові пріоритети європейського співробітництва у сфері освіти та професійної підготовки» (New priorities for European cooperation in education and training), 2015 р., прийняті за сприяння Європейської комісії та організації «CEDEFOP» та ін.

У названих документах явище оцифрування чи дигіталізації освіти, зокрема, вищої, визначається одним із пріоритетних і головних напрямків рамкової цифрової компетентності, якою мають володіти рівноцінно, як вчителі, так і викладачі разом з учнями/студентами. Крім того, цифрова компетентність розглядається як один із ключових факторів освіти, у т.ч., відкритої, у програмі «Освіта та професійна підготовка 2020» (Education and Training 2020 – ET 2020) [2]. Цифрова компетентність передбачає впевнене та критичне використання

доступних технологій інформаційного суспільства для повсякденного спілкування, роботи та відпочинку.

Актуальним для багатьох європейських країн є сьогодні питання стандартизації інформаційної компетентності вчителя. Як зазначають американські дослідники Л. Томас (L. Thomas) та Д. Кнезек (D. Knezek), в умовах формування цифрового світу та глобалізації освіти значення стандартів зростає. Вони стають гарантією того, що учні закінчуватимуть навчання готовими до світу праці та здатними зробити свій вклад у розвиток суспільства; що вчителі та керівники шкіл будуть спроможними використовувати переваги інформаційно-комунікаційних технологій у своїй професійній діяльності [3].

Найбільш поширеною практикою стандартизації інформаційної компетентності вчителів у європейському освітньому просторі є використання міжнародних програм сертифікацій, а саме, Європейських комп'ютерних прав ECDL (European Computer Driving Licence) та європейського педагогічного ІКТ сертифікату (European Pedagogical ICT Licence). Як відомо, Європа була піонером онлайн-навчання (Британський відкритий університет, Тюбінгенський університет, інші), проте в останнє десятиріччя лідерство у сфері MOOC (Massive open online course – Масові відкриті онлайн-курси) перемістилось у США, де потужно працюють такі провайдери онлайн-освіти як Coursera, Udacity і edX, пропонуючи понад 400 різних курсів для навчання з охопленням біля 3 млн. осіб, які навчаються.

На противагу цьому сценарію Комплексна програма реалізації європейської стратегії інформатизації освіти передбачає виведення локальних електронних освітніх ресурсів на загальноєвропейський і загальносвітовий рівні. На повістку денну винесено створення стратегічних партнерств, таких, наприклад, як Європейська Асоціація Університетів (European Association of Distance Teaching Universities), в яких здійснюється дистанційне навчання, яке розвинулося, у тому числі, завдяки інформатизації освіти. За даними спеціального дослідження на період започаткування програми лише третина із 200 європейських університетів мали відповідний досвід у цьому напрямі.

Деякі польські університети також належать до Європейської Асоціації Університетів, в яких безпосередньо здійснюється інформатизація освіти, завдяки спеціалізованим центрам (осередкам) дистанційного навчання, які діють при них. Як показує аналіз, у сучасних університетах Польщі функціонують такі Центри дистанційного навчання: Сілезький університет м. Катовіце (пол. Centrum Kształcenia na Odległość w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach), Центр безперервної освіти та навчання Швентокшиської Політехніки (пол. Centrum Kształcenia Ustawicznego przy Politechnice Świętokrzyskiej), Центр нестационарної освіти Гданської політехніки (пол. Centrum Edukacji Niestacjonarnej Politechniki Gdańskiej), Польський віртуальний університет (пол. PUW – Polski Uniwersytet Wirtualny), Віртуальний університет Інституту професійної освіти і навчання м. Варшава (пол. Uniwersytet Wirtualny przy Instytucie Kształcenia Zawodowego w Warszawie), Осередок (центр) дистанційного навчання Варшавської політехніки (пол. Ośrodek Kształcenia na Odległość Politechniki Warszawskiej), Центр електронного навчання Гірничо-металургійної академії (пол. Centrum e-Learningu Akademii Górniczo-Hutniczej) [4].

Пріоритетом щодо колективної розробки відкритих курсів проголошено створення курсів дистанційного навчання для вчителів, зокрема, розвиток онлайн-програм підвищення кваліфікації викладачів з окремих дисциплін European Schoolnet Academy, а також відкритих мереж eTwinning, SCIENTIX, Open Discovery Space тощо.

За задумом європейських експертів в майбутньому вони можуть інтегруватися в єдину платформу EPALE (Electronic Platform for Adult Learning in Europe). Потужним напрямом дій щодо цього є створення і уніфікація відкритих освітніх ресурсів (Open Education Resources, OER), які «мають стати більш помітними і доступними для всіх громадян» [5].

Пріоритетами політики ЄС у сфері дистанційного навчання визначено такі: оптимізація навчального процесу з професійної перепідготовки шляхом впровадження дистанційного навчання; більшість держав-членів ЄС повинні зміцнити свої існуючі інфраструктури, мережі та системи для початкової та постійної дистанційної освіти та навчання, беручи до уваги, що освіта та навчання є сильною зброєю проти зайнятості; міжнародне

співробітництво у галузі дистанційного навчання; використання дистанційної освіти під час безперервного навчання; віртуальні моделі для європейських університетів; фінансування обладнання та використання ІКТ для шкіл, учнів та вчителів; нові навчальні середовища для шкіл та університетів; і культурні установи як нові навчальні середовища.

Варто зазначити, що проблема впровадження дистанційного навчання присутня, зокрема, в польських університетах вже протягом багатьох років. Однак реалізація такої діяльності пов'язана зі студентами, які продовжують стикатися, і все ще стикаються з рядом формальних проблем. Це «змушує» розглядати цю форму викладання на сьогоднішній день насамперед як доповнення до традиційних методів проведення навчального процесу. Зміни в останньому десятилітті в галузі права щодо функціонування університетів були пов'язані також з положеннями щодо електронного навчання (всі ці зміни відбулися внаслідок підлаштування системи вищої освіти до рівня трирівневої системи і встановлення міцнішого зв'язку між наукою та економікою – вимоги Болонської декларації). Ця тенденція підтверджується останнім зведеним текстом Закону (від 27 липня 2005 р.) «Про вищу освіту Республіки Польща». Цей Закон чітко визначає в статті 164, розділ 3, що заняття зі студентами також можуть проводитися з використанням методів і технологій дистанційної освіти і навчання. У той же час у четвертому розділі цієї статті говориться, що міністр науки і вищої освіти в окремому регламенті буде уточнювати умови, які повинні виконати університети задля того, щоб забезпечити функціонування таких заходів зі студентами. Закон також вимагає, щоб міністр визначив умови доступу до цих методів навчання учнів та визначив частку часу певного класу (групи) щодо часу всіх занять у навчальних програмах (на денній та заочній формі навчання) [6]. Специфіку умов, яким університети повинні відповідати при проведенні занять з використанням методів електронного навчання можна знайти в Постанові Міністра науки і вищої освіти Республіки Польща від 25 вересня 2007 року.

У своїй резолюції (постанові) від 02. 11. 2011 р. Міністр науки та вищої освіти змінив та уточнив пункти, які визначають час проведення електронних навчальних курсів під час навчання

та повного дотримання таких заходів до стандартів вищої освіти. В останньому випадку зміни були спричинені прийняттям нових змін до Закону про вищу освіту з назвою «Національна рамка кваліфікацій» (Narodowe Ramy Kwalifikacji – NRK, НРК).

Зараз в останній редакції Закону сказано, що перевірка прогресу в освіті студентів відбувається у напрямку, прийнятому для навчання, і для певного діапазону предметних знань, навичок та соціальної компетентності. Що важливо з положень НРК, тут також є очевидним необхідність складання документації, яка б показувала ступінь досягнення запланованих результатів окремими студентами. Певка до Закону від 2 листопада 2011 року також передбачає, що частка електронного навчання у загальному часі в університетських класах у плані навчання не може перевищувати 60%. У той же час міністр вважає, що лабораторні заняття, самостійні заняття та майстер-класи, зорієнтовані на отримання практичних навичок, повинні відбуватися за безпосередньої участі вчителів (так звані реальні умови). Методи дистанційного навчання можуть бути використані лише як вторинні, або ж ті, які мають додатковий характер.

Список використаних джерел:

1. Report on Rethinking Education (2013/2041(INI)). Committee on Culture and Education. Режим доступу: www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2013-0314&language=EN
2. European Commission/EACEA/Eurydice, 2013. Education and Training in Europe 2020: Responses from the EU Member States. Eurydice Report. Brussels: Eurydice.
3. Thomas L. G., Knezek D. G. Information, communications, and educational technology standards for students, teachers, and school leaders // International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education – 2008 – Vol. 20. – pp. 333-348.
4. Dobromir Dziewulak. Kształcenie na odległość w wybranych państwach europejskich / D. Dziewulak // Analizy BAS (Biuro analiz sejmowych) – Warszawa, 2012. – N (85). – S. 1–11.
5. Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources 5. Brussels, 25.9.2013 COM(2013) 654 final
6. Ustawa o systemie oświaty, tekst ujednolicony. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Режим доступу: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU2005164136>